

SO SÁNH CẤU TRÚC MỤC TỪ “LUẬT HÀNH CHÍNH” TRONG *BÁCH KHOA TOÀN THƯ AMERICANA* VÀ *BÁCH KHOA TOÀN THƯ BRITANNICA*

LẠI THỊ TỔ QUYÊN *

Tóm tắt: Bài viết tiến hành so sánh cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” được biên soạn trong hai bộ bách khoa toàn thư lớn nhất trên thế giới là *Bách khoa toàn thư Americana* của Mỹ và *Bách khoa toàn thư Britannica* (bộ *Giản minh*) của Anh, hai quốc gia có liên quan đến nhau về luật lệ, pháp lý. Từ đó lý giải cho sự giống và khác nhau trong việc xây dựng cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” trong hai bộ bách khoa toàn thư này, qua đó tiếp nhận được mô hình cấu trúc vi mô, cách thức biên soạn, lượng tri thức đưa vào mục từ “Luật Hành chính” khi triển khai biên soạn các cuốn bách khoa toàn thư về sau này.

Từ khóa: Luật Hành chính, *Bách khoa toàn thư Americana*, *Bách khoa toàn thư Britannica*.

Abstract: The article compares the structure of the entry “Administrative Law” compiled in the two largest encyclopedias in the world, namely the *Encyclopedia Americana* of the United States of America and *Encyclopædia Britannica* (*Micro-pædia*) of England, the two countries are related to each other in terms of laws and regulations. Therefore, the article explains the similarities and differences in building the structure of the entry “Administrative Law” in these two encyclopedias, thereby receiving the micro-structural model, compiling method, quantity of knowledge included in the entry “Administrative Law” when compiling encyclopedias in the future.

Keywords: Administrative Law, *Encyclopedia Americana*, *Encyclopædia Britannica*.

1. Lời nói đầu

Encyclopedia Americana (*Bách khoa toàn thư Americana* - *BKTT Americana*) là bộ bách khoa toàn thư (BKTT) lớn nhất của Mỹ, đây là công trình lớn và công phu, tổng hợp tri thức về các lĩnh vực khoa học, lịch sử, nghệ thuật, tiểu sử và chính trị, gồm cả một bộ sưu tập các thư mục gốc về tiểu sử học của Mỹ. Được biên soạn bởi nhà kinh tế học người Mỹ gốc Đức Francis Lieber (1800 - 1872), bộ BKTT này được bổ sung thêm những tư liệu nổi bật và được viết lại khi biên soạn dựa trên cơ sở của bộ *Konversations-Lexikon* của Brockhaus, tái bản lần thứ 7 của Đức. Hiện nay, *BKTT Americana* do Tập đoàn Scholastic tại Mỹ xuất bản và được ghi nhận rằng “Hàng chục nghìn mục từ lớn (articles) trong *BKTT Americana* chính là chiếc cầu nối thế giới giữa các nhà khoa học với các độc giả thông thường”.

Encyclopædia Britannica (*Bách khoa toàn thư Britannica* - *BKTT Britannica*) là bộ BKTT tổng hợp cỡ lớn, xuất hiện khá sớm vào giữa thế kỷ XVIII, chứa các loại mục từ ngắn, mục từ trung bình và mục từ dài, được sắp xếp theo thứ tự bảng chữ cái

* TS - Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam; Email: daniellequyen@gmail.com

tiếng Anh. Điểm đặc biệt đó là các mục từ ngắn được biên soạn trong bộ *BKTT Britannica* (bộ *Giản minh*) (*Micropædia*), các mục từ trung bình và mục từ dài được biên soạn trong bộ *BKTT Britannica* (bộ *Tường minh*) (*Macropædia*). Bên cạnh đó, bộ *BKTT Britannica* còn cung cấp tập *Đề cương tri thức* (*Propædia*) gồm nhiều lĩnh vực khác nhau, bổ trợ thêm cho việc tìm kiếm thông tin trong *BKTT Britannica* (bộ *Tường minh*). Ngoài ra, còn 2 quyển sách dẫn với hệ thống chuyển chú rất khoa học, giúp cho việc tra cứu được thực hiện nhanh chóng, thuận tiện và hiệu quả, giúp khai thác được tối đa các tri thức có trong bộ *BKTT*, đặc biệt để tìm kiếm các đơn nguyên tri thức nằm trong nội dung các mục từ dài, rất dài của bộ *BKTT Britannica* (bộ *Tường minh*). *BKTT Britannica* là nguồn tư liệu quý giá, giúp cho người tra cứu có thể trang bị, nâng cao kiến thức, giúp ích cho giáo dục,...

Pháp luật của Anh có ảnh hưởng mạnh mẽ đến Mỹ, trở thành một phần của hệ thống pháp luật Mỹ thông qua quy chế tiếp nhận (ngoại trừ bang Louisiana), tuy không có thẩm quyền thay thế pháp luật, nhưng nó cũng là cơ sở cho nền tảng pháp lý và chính sách ở Mỹ.

Trên cơ sở khảo sát tư liệu để phục vụ cho việc biên soạn *Từ điển bách khoa Hành chính Việt Nam*¹, tác giả đã khảo sát bộ *BKTT Americana* và bộ *BKTT Britannica* (bộ *Giản minh*), đây là hai trong những bộ *BKTT* lớn nhất thế giới của hai quốc gia có liên quan với nhau về pháp lý, luật lệ. Từ đó, so sánh cấu trúc của mục từ Luật Hành chính (Administrative Law) được biên soạn trong hai bộ *BKTT* này. Qua đó tiếp nhận được mô hình cấu trúc vi mô, cách thức biên soạn, lượng tri thức đưa vào mục từ “Luật Hành chính” khi triển khai biên soạn các cuốn *BKTT* về sau này.

2. Nội dung chính

2.1. Về cấu trúc mục từ

Cấu trúc mục từ còn gọi là cấu trúc vi mô của *BKTT*, xác định các thông tin đưa vào mục từ, việc trình bày thông tin đó thể hiện như thế nào. Mục từ có rất nhiều loại hình, mỗi loại có một cấu trúc vi mô riêng, như: mục từ về thuật ngữ, khái niệm; mục từ về tác giả, tác phẩm; mục từ về tổ chức; mục từ về sự kiện; mục từ nhân danh, địa danh; mục từ về nhóm, phái; mục từ về trào lưu, khuynh hướng;... Nội dung của các mục từ cũng đa dạng, cùng một loại mục từ nhưng lại có thể không bao gồm đầy đủ nội dung giống nhau.

Mục từ “Luật Hành chính” thuộc vào loại mục từ thuật ngữ, khái niệm. Theo *Nguyên tắc và thể lệ biên soạn của Từ điển bách khoa Hành chính Việt Nam*, nội dung của loại mục từ thuật ngữ, khái niệm bao gồm:

- Tên mục từ;
- Định nghĩa thuật ngữ, khái niệm;
- Đặc điểm, tính chất;
- Lịch sử hình thành và phát triển (nguồn gốc);
- Tác động và ảnh hưởng;
- Minh họa (nếu có).

Theo *Tài liệu hướng dẫn biên soạn Bách khoa toàn thư Việt Nam*, nội dung của loại mục từ thuật ngữ, khái niệm bao gồm:

- Tên khái niệm, thuật ngữ, sự vật hiện tượng (tiếng Latinh, tiếng nước ngoài) (nếu có);
- Định nghĩa khái niệm, thuật ngữ, sự vật hiện tượng;
- Xuất xứ, nguồn gốc, lịch sử hình thành;
- Nội dung (vai trò, công dụng, ảnh hưởng);
- Các cách hiểu khác, các tranh luận, bàn thảo (nếu có);
- Hình ảnh minh họa (nếu có);

- Tên người biên soạn;
- Tài liệu tham khảo.

2.2. Cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” trong Bách khoa toàn thư Americana

LUẬT HÀNH CHÍNH, là một nhánh luật với những hạn mức trong mối quan hệ giữa các quan chức chính phủ và các cơ quan với các cá nhân và nhóm cá nhân. Thuật ngữ này phân nào giới hạn các quyền hạn của cán bộ và các cơ quan pháp luật, và không áp dụng cho những điều lệ và quy định kỹ thuật cụ thể khi chúng được Ủy ban Truyền thông Liên bang Mỹ ban hành.

Nguồn gốc và sự phát triển. Thuật ngữ này được sử dụng phổ biến tại Mỹ bắt đầu từ những năm 1930, mặc dù tự bản thân Luật Hành chính có liên quan tới các vấn đề pháp lý cổ xưa. Việc thiết lập các giới hạn về quyền hạn của các quan chức chính phủ đã bắt đầu từ thời kỳ của Đại Hiến chương (Magna Carta). Tuy nhiên, một truyền thống mạnh mẽ đã chống lại sự phân loại các luật lệ quản lý chế độ công chức vào một thể loại riêng biệt, và đây là lý do tại sao thuật ngữ “Luật Hành chính” thường được suy tính đến ngay khi bước vào thế kỷ XX.

Ở cả Anh và Mỹ, đối lập với “Luật Hành chính” có thể được giải thích trong hai hiện tượng lịch sử. Lập pháp chiến thắng trong chế độ quân chủ chấm dứt các cuộc đấu tranh hiến pháp của nước Anh thế kỷ XVII, đã có hiệu lực buộc đế chế vương triều phải “tuân theo pháp luật” và do đó tạo ra ý niệm rằng tất cả đều có quyền và nghĩa vụ ngang nhau giữa dân thường, quý tộc và quan chức. Người ta cho rằng, pháp luật có liên hệ đến quan chức chính phủ là trong bất kỳ cách nào khác nhau, từ luật thông thường đều được ngụ ý là đối lập với những hạn chế khó chế ngự đối với những đặc quyền hoàng gia.

Về hiện tượng thứ hai, vào thế kỷ XIX tại Pháp, trái ngược với nước Anh và Mỹ, đã phát triển một cơ chế đặc biệt gồm các quy tắc và nguyên tắc, chi phối các quan chức của nó (droit administratif). Sau khi trải nghiệm tại hệ thống này, một số học giả Anh - Mỹ nổi tiếng đã tìm cách tiếp cận kiểu Anh - Mỹ để kiểm soát các quan chức công cấp cao. Mặc những lời chỉ trích của Pháp trường, những quan chức này vẫn được chấp nhận và có sức ảnh hưởng khiến thuật ngữ “Luật Hành chính” đã trở thành sự nghi ngờ lớn ở tại Anh và Mỹ.

Tuy nhiên, từ năm 1893, một cuốn sách về tri nhận của Frank Goodnow mang tên *Luật Hành chính so sánh* đã yêu cầu mạnh mẽ sự chấp nhận đối với trường phái này. Một trường phái được dẫn dắt bởi Goodnow và cả tính hợp pháp của những mối quan tâm của họ đã được hoàn thành trong quý đầu tiên của thế kỷ XX. Quản lý sử dụng đất, quy định về tiện ích và giao thông vận tải, quy định về ngân hàng và các quy định của doanh nghiệp thực tiễn - tất cả đều do các cơ quan hành chính - đã được thiết lập và công nhận. Tuy nhiên, thuật ngữ “Luật Hành chính” và “Cơ quan Hành chính” không được sử dụng rộng rãi cho tới những năm 1930. Cuộc tranh luận gay gắt về Luật Hành chính do New Deal tạo ra đã đem lại những kết quả và báo cáo có giá trị, đồng thời đặt nền móng đưa ra Đạo luật Thủ tục hành chính Liên bang vào năm 1946.

Sau Thế chiến thứ II, sự đối lập giữa Mỹ và Anh về khái niệm “Luật Hành chính” đã dịu hơn, và tới năm 1950, hầu như tất cả các trường luật đều coi đó là một môn học thường xuyên. Cùng giai đoạn này, những bộ bách khoa toàn thư pháp luật đã bắt đầu liệt kê Luật Hành chính trong danh sách như là một chủ đề đặc biệt hoặc để tra cứu thông tin hữu ích.

Chức năng và tính bảo hộ. Các cơ quan hành chính Mỹ được biết đến nhiều nhất chính là những cơ quan được quy định độc lập, do Quốc hội lập ra ở những thời điểm khác nhau, như: Ủy ban Thương mại Liên tiểu bang (1887); Ủy ban Thương mại Liên bang (năm 1915); Ủy ban Liên bang Quyền lực (1920); Ủy ban Truyền thông Liên bang (1934); Hội đồng Bảo an và Trao đổi (1934); Ban Quan hệ Lao động Quốc gia (1935); Hội đồng Quản trị Dân sự (1938); Hội đồng Hàng không và Năng lượng Nguyên tử (1946). Các cơ quan nhà nước điển hình là những cơ quan đem lại lợi ích công, những hội đồng bồi thường thiệt hại cho người lao động và hội đồng quy hoạch.

Quyền hạn của hầu như tất cả các cơ quan này được quy định theo một quy chế. Ví dụ, Quốc hội Mỹ hiển nhiên không thể xác định một lần và cho tất cả những người lập ra Ủy ban Truyền thông Liên bang để làm điều này. Pháp luật xác định phạm vi quyền lực tạo ra các cơ quan hành chính và những hạn chế tiềm ẩn của quyền lực này, tạo nên một phần của Luật Hành chính. Trong những năm 1930, Tòa án Tối cao Mỹ đã vô hiệu hóa hai chương trình New Deal, trên cơ sở do Đại hội chuyển giao quyền lực. Tuy nhiên, điều này không có khả năng xảy ra nếu xuất hiện các đoàn đại biểu Quốc hội, quyền lực là cần thiết để bảo đảm mục tiêu Quốc hội.

Hầu hết những chống đối các hành động hành chính ngày nay đều liên quan tới những điều không đúng thủ tục, như khi một Ủy ban Lợi ích Công sử dụng bằng chứng không đúng cách. Hiến pháp liên bang và tiểu bang đã được giải thích giống như những áp chế các yêu cầu về thủ tục tối thiểu lên các cơ quan hành chính, nhưng bỏ sung các biện pháp bảo hộ, áp dụng thông qua các đạo luật thủ tục hành chính.

Trong khi đó, các tòa án là nơi kiểm tra hoạt động của những cơ quan hành chính, họ coi chức năng giới hạn chủ quyền của can thiệp tư pháp tùy thuộc vào loại hình hành chính hành động có liên quan, ý định lập pháp như phạm vi xem xét và liệu có bất thường trong thẩm quyền tư pháp.

Những kiểm soát cân cân khác có thể được tìm thấy trong quyền lực Quốc hội về ngân khố quốc gia hoặc điều tra ủy ban, và tại Anh, thể hiện thông qua việc Quốc hội đặt câu hỏi dành cho các bộ trưởng chịu trách nhiệm. Những ủy ban đặc biệt - chẳng hạn như Ủy ban Hoover và Ủy ban của Trưởng Tư pháp Mỹ, và Ủy ban Đại pháp quan và Ủy ban Franks, ở Vương Quốc Anh - đã định danh sự kiểm chế công khai.

Việc tiến hành kiểm tra và cân đối mang tính quốc gia đã được xem xét nghiêm túc, trở thành một phần trong hoạt động của tòa án. Ý tưởng về một “cơ quan giám sát” hoạt động bền vững và lâu dài đã đẩy lên nhiều ý kiến ủng hộ. Nghĩa của từ này dựa trên từ ombudsman (nghĩa là “thanh tra”) theo tiếng Thụy Điển, những người chịu trách nhiệm xử lý đơn khiếu nại về thủ tục hành chính. Quốc hội Mỹ đã triển khai hội nghị quản trị, với một chủ tịch thường vụ, nhằm phát triển các quy trình và biện pháp mới sẽ bảo hộ tốt hơn và đảm bảo quyền cá nhân mà không làm giảm tính hiệu quả của các cơ quan hành chính.

Các nhà quan sát đồng ý rằng, Mỹ đã tạo bước ngoặt và các cơ quan hành chính là một tính năng không thể thiếu của chính phủ. Luật Hành chính không chỉ được chấp nhận như là một lĩnh vực đặc biệt của pháp luật, mà còn là dấu hiệu cho thấy rằng nó có thể trở thành một nhánh quan trọng nhất của pháp luật./.

FREDRICK DAVIS, Đại học Missouri

Tham khảo: Cane, Peter, *An introduction ad:ministrative Law* (Oxford 1986); Harlowe, Carole, and Rawl, Modjeska, Lee, *Administrative Law: Praticce and Procedure* (Lawyers Co-op 1982)

Như vậy, cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” trong *BKTT Americana* gồm có các nội dung sau:

- Tên thuật ngữ, khái niệm;
- Phát âm;
- Định nghĩa thuật ngữ, khái niệm;
- Nguồn gốc và sự phát triển;
- Chức năng và tính bảo hộ;
- Tên người biên soạn;
- Tài liệu tham khảo.

2.3. Cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” trong Bách khoa toàn thư Britannica (bộ Giải minh)

Luật Hành chính, điều luật điều chỉnh các quyền hạn, thủ tục và hành vi hành chính công. Điều luật này áp dụng cho các tổ chức, các quyền hạn, nhiệm vụ và chức năng của các công chức và các loại cơ quan công quyền. Sự phát triển của điều luật này đi đôi với sự phát triển hiện đại trong các chức năng của chính phủ và trong bộ máy quan liêu, và với nhu cầu mở rộng song song cho biện pháp bảo vệ hợp pháp đối với các cơ quan và công chức của chính phủ.

Một bản tóm tắt về hành chính công được viết dưới đây. Để xem bài viết đầy đủ, xem bộ MACROPEADIA: Hành chính công.

Trong số các quyền hạn được giao phó cho các cơ quan hành chính bởi quy chế pháp lý hiện thời, có bốn loại có thể kể đến: (1) quyền soạn điều lệ, hoặc quyền ban hành các quy tắc chung và quy định có hiệu lực pháp lý với mục đích lấp đầy các chi

tiết của chính sách do luật pháp quy định; (2) quyền cấp giấy phép, hoặc quyền cấp hoặc từ chối, làm mới và thu hồi giấy phép hoặc sự cho phép mà có thể được yêu cầu bởi quy chế cho việc theo đuổi các ngành nghề như luật và y tế và sự quản lý của các hình thức nhất định của doanh nghiệp; (3) quyền điều tra, hoặc quyền yêu cầu nhân chứng để làm chứng và xuất trình giấy tờ, hồ sơ cho mục đích thu thập các thông tin cần thiết vì hiệu quả của quy định; và (4) quyền chỉ đạo, hoặc quyền ban hành, các mệnh lệnh hành chính thường là do yêu cầu của một công ty tư nhân, phù hợp với các điều luật liên quan, để làm hoặc không được làm những việc cụ thể.

Dù các chức năng dịch vụ công và kiểm soát của hệ thống hành chính có thể được, tuy nhiên, hiệu suất của chúng phụ thuộc vào việc quản lý các hoạt động phụ trợ hàng ngày; quản lý nhân sự và trang thiết bị, tài chính, kế hoạch và các việc khác. Theo đó, luật pháp cũng phải thiết lập các quy tắc ủy quyền và chi phối các hoạt động phụ trợ và quản lý và các mối quan hệ mà hệ thống hành chính phải chịu, với khía cạnh của các hoạt động này, tới các bộ phận khác của chính phủ.

Theo nghĩa rộng nhất, vấn đề của Luật Hành chính là một khía cạnh của vấn đề trọng tâm của lý thuyết chính trị: sự hòa giải giữa chính quyền và sự tự do. Cụ thể hơn, các mục đích kiểm soát pháp lý hành chính công là: (1) để thành lập các cơ quan hành chính và cho phép họ thực hiện các chính sách công được thiết kế để bảo vệ các lợi ích công cộng và (2) để bảo vệ lợi ích cá nhân chống lại sự tùy tiện hành chính hoặc vượt quá quyền lực.

Tuy nhiên, điều quan trọng cần nhớ là trong quan điểm rộng hơn, mỗi lợi ích này

bao gồm cả yếu tố khác. Các lợi ích chung bao gồm phúc lợi của tất cả các thành viên trong cộng đồng, những người được hưởng quy định về bảo hộ. Theo đó, bản thân lợi ích chung trở nên tồi tệ hơn nếu những người được quy định trở thành nạn nhân của sự đàn áp hành chính. Tuy nhiên, công bằng mà nói rằng sự quan tâm cá nhân của những người được quy định cũng bao gồm về quyền lợi chung lâu dài. Chúng có thể có ích chỉ trong một thời gian ngắn nếu pháp luật thực thi không hiệu quả những nỗ lực hành chính được gây dựng lên để ngăn chặn việc bóc lột nhân dân; nhưng cũng có thể giống như vậy lại làm cho việc bảo vệ của họ chống lại các hình thức bóc lột thỏa thích bởi người khác. Vì vậy, mục tiêu của Luật Hành chính là để đạt được sự tổng hợp các lợi ích chung và riêng dưới góc độ các hoàn cảnh kinh tế xã hội và lý tưởng của thời đại.

Luật Hành chính có một đóng góp giá trị để thực hiện như một công cụ kiểm soát bộ máy quan liêu. Trong chế độ dân chủ xã hội, kiểm soát chính trị và kiểm soát tư pháp về quản lý được coi là bổ sung cho nhau nhưng có sự khác biệt. Kiểm soát chính trị liên quan đến các câu hỏi về chính sách và trách nhiệm của người điều hành về quản lý và chi tiêu. Kiểm soát tư pháp liên quan đến việc tìm hiểu các trường hợp khiếu nại cụ thể. Luật Hành chính không bao gồm việc kiểm soát chính sách của các bộ trưởng hoặc người đứng đầu nhà nước.

Như vậy, cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” trong *BKTT Britannica* (bộ *Giản minh*) gồm có các nội dung sau:

- Tên khái niệm;
- Định nghĩa khái niệm;
- Đặc trưng;
- Mục đích;
- Tác dụng và ảnh hưởng.

2.4. So sánh cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” trong hai bộ Bách khoa toàn thư

* Sự tương đồng:

Thứ nhất, về chủ dẫn trong mục từ, mục từ này ở hai bộ BKTT đều không có tên gọi khác, chỉ dùng thuật ngữ *Luật Hành chính*.

Thứ hai, cả hai bộ BKTT đều đưa định nghĩa thuật ngữ, khái niệm sau tên thuật ngữ, khái niệm như sau:

Trong bộ *BKTT Americana* định nghĩa: **LUẬT HÀNH CHÍNH**, là một nhánh luật với những hạn mức trong mối quan hệ giữa các quan chức chính phủ và các cơ quan với các cá nhân và nhóm cá nhân. Thuật ngữ này phân nào giới hạn các quyền hạn của cán bộ và các cơ quan pháp luật, và không áp dụng cho những điều lệ và quy định kỹ thuật cụ thể khi chúng được Ủy ban Truyền thông Liên bang Mỹ ban hành.

Trong bộ *BKTT Britannica* định nghĩa: **Luật Hành chính**, điều luật điều chỉnh các quyền hạn, thủ tục và hành vi hành chính công. Điều luật này áp dụng cho các tổ chức, các quyền hạn, nhiệm vụ và chức năng của các công chức và các loại cơ quan công quyền. Sự phát triển của điều luật này đi đôi với sự phát triển hiện đại trong các chức năng của chính phủ và trong bộ máy quan liêu, và với nhu cầu mở rộng song song cho biện pháp bảo vệ hợp pháp đối với các cơ quan và công chức của chính phủ.

* Sự khác biệt:

Thứ nhất, sau tên thuật ngữ, khái niệm, mục từ *Luật Hành chính* trong bộ *BKTT Americana* có hướng dẫn cách phát âm còn bộ *BKTT Britannica* thì không.

Thứ hai, sau phần định nghĩa khái niệm, bộ *BKTT Americana* tập trung vào hai nội

dung: Nguồn gốc và sự phát triển; Chức năng và tính bảo hộ và hai nội dung này được nêu tên rõ ràng. Bộ *BKTT Britannica* lại tập trung vào các nội dung: Đặc trưng; Mục đích; Tác dụng và ảnh hưởng; các nội dung này không được nêu tên rõ ràng.

Thứ ba, bộ *BKTT Americana* cung cấp tên người biên soạn và sau tên người biên soạn có thêm phần tài liệu tham khảo rồi mới kết thúc mục từ còn bộ *BKTT Britannica* không cung cấp tên người biên soạn hay tài liệu tham khảo.

Thứ tư, dựa vào cấu trúc mục từ có thể thấy, hai bộ BKTT có cấu trúc khác nhau, nội dung mục từ của bộ *BKTT Americana* có nội dung phong phú hơn, cập nhật hơn.

Lý giải cho sự giống và khác nhau của mục từ “Luật Hành chính” trong hai bộ BKTT, có thể nói, *BKTT Britannica* ra đời trước, chính là nguồn tài liệu tham khảo của *BKTT Americana*. Vì *BKTT Britannica* ra đời vào nửa sau thế kỷ XVIII còn *BKTT Americana* ra đời muộn hơn nên có thể nội dung của bộ *BKTT Americana* có sự cập nhật hơn, mới hơn, nội dung phong phú hơn. Bộ *BKTT Britannica* ra đời ở Vương quốc Anh, sau đó được người Mỹ tiếp nhận, sử dụng và ấn bản; bộ *BKTT Americana* thì dựa theo loại BKTT của Đức, được Mỹ hóa nhưng cập nhật hiện đại hơn và trở thành bộ BKTT đồ sộ nhất của Mỹ. Cùng với đó là hệ thống pháp luật có điểm tương đồng nên phần nào có sự giống nhau về nội dung cấu trúc; tuy nhiên, *BKTT Americana* do bắt chước loại BKTT của Đức cùng với sự sáng tạo, đổi mới dẫn tới những điểm khác nhau giữa hai bộ *BKTT Americana* và *BKTT Britannica*, mỗi bộ có một đặc trưng, một điểm nổi bật tạo ra sự khác biệt.

3. Kết luận

Bài viết tiến hành khảo sát, so sánh cấu trúc mục từ “Luật Hành chính” trong hai bộ BKTT lớn nhất thế giới, chỉ ra được điểm giống nhau, điểm khác biệt, lý giải sự giống nhau và khác nhau đó, để từ đó tiếp nhận được mô hình cấu trúc vi mô, cách thức biên soạn và lượng tri thức đưa vào mục từ “Luật Hành chính”. Mục từ “Luật Hành chính” trong bộ *BKTT Americana* và bộ *BKTT Britannica* có cấu trúc khác nhau, nhưng mục đích chung vẫn là đem tri thức đến cho bạn đọc. Đây là hai nguồn tư liệu quý giá, đáng học hỏi để triển khai biên soạn các cuốn bách khoa toàn thư về sau này.

CHÚ THÍCH

¹ Đề tài cấp bộ do TS. Đặng Thị Phượng làm Chủ nhiệm, Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam là Tổ chức chủ trì, thực hiện năm 2021 - 2022.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bùi Thanh Dũng, “Bách khoa toàn thư Americana”, Chuyên đề thuộc Đề tài cấp cơ sở năm 2016 “*Nghiên cứu biên soạn Từ điển bách khoa về công tác hành chính*”.
- [2] Nguyễn Trung Thuần, “Lược Sử Bách Khoa Toàn Thư Ở Các Nước”, http://bachkhoatoanthu.vass.gov.vn/noidung/anpham/Lists/baiviettoanvan/View_Detail.aspx?ItemID=10.
- [3] *The Encyclopaedia Britannica* - Macropaedia (15th ed.), Encyclopaedia Britannica, Inc., Chicago.
- [4] *The New Encyclopaedia Britannica* - Micropaedia (15th ed.), Encyclopaedia Britannica, Inc., Chicago.
- [5] *The Encyclopedia Americana* - International Edition, Grolier Educational, Connecticut, 2002.